

מראי מקומות - בכורות ד'

הלויים להפקיע קדושת בכור בהמת ישראל, אף דאין לבהמת הלויים שום קדושה, מ"מ הרי ע"כ הפקעה זו נמי נובעת מקדושת הלוי עצמו, ושפיר יש שייכות בין קדושת לויות לפדיון בהמת ישראל, וא"כ אפשר לעשות הק"ו דכש"כ דהקדושת לויות שבו תפקיע קדושת בכורה של בהמת עצמו.

(ג) **כל שישנו בכור אדם ישנו בכור בהמה טמאה - כ' הרש"ש** דלכא"ו ע"פ היקש זה יש גם לפטור נשים מפדיון פטר חמור שלהם, כמו שהם פטורין מלפדות בכור אדם מבניהן, אבל הרמ"א (יו"ד שכ"א, י"ט) אינו פוטר אלא כהנת ולוי'. ותי' דאפשר דכוונת ההיקש הוא בכור לבכור, ולא דין פדיית בכור מדין פדיית בכור, ונשים, אע"פ שאינם מצווים בפדיית בכור, מ"מ שם בכור עליו, וחייב לפדות את עצמו, וגם כאן יש לו דין בכור, ולכן חייב בעליו (דהיינו האשה) לפדותה, דהא עכ"פ יש בו איסור הנאה עד פדיי', ומי יפדנה אם לא בעליו.

(ד) **וכל שאינה בכור אדם אינו בכור בהמה טמאה - ולענין לוי' שנשואה לישראלית,** דקיי"ל דפטר רחם שלה פטור מפדיון הבן, כ' הברק הבית (יו"ד שכ"א, י"ט) בשם השו"ת הרשב"א דלוי' פטורה מפטר חמור, אבל זהו רק פטר חמור שלה, אבל של בעלה חייב, וחמור נכסי מלוג שלה פטור.

(ה) **דלא הו"ל שה דליפקע לא ליפקע - פרש"י,** דהיינו לוי במדבר, שלא הי' לו שה. ותמה השטמ"ק בשם תוס' הרא"ש, דלמא אה"נ, דאם לא הי' לו שה לא הי' נפדה על ידו פטר רחם, ולכן גם שלו הי' צריך פדיון. ולכן פי' דהקו' הוא לדורות, דמי שלא הי' לו שה במדבר, לא יהי' הוא וזרעו יכולים לפדות פטר חמור, וגם שלו יהי' צריך פדיון, וסתימת מתני' לא משמע כן. וליישב שי' רש"י, לכא"ו צ"ל ע"פ מש"כ השטמ"ק להלן (אות ז') בשם תוס' חצוניות לתרץ קו' הגמ' מהא דאהרן, דקבלה היתה בידם כן, דאף מי שלא הי' לו שה לא הי' צריך פטר חמור שלו פדיון.

(א) **אמר אביי הכי קאמר, כהנים ולויים פטורין בהמתם מק"ו - ע' בגור ארי' (במדבר ג', מ"ה), שכ' להסתפק בדעת אביי, האם הפדיון פטר חמור במדבר נעשה ע"י שה של הלוי, או ע"י בהמה טמאה שלו. דהיינו, דמעיקרא ר"ל דאי"צ להיות שה, ולא הי' באופן של פדיון פטר חמור, אלא כמו דאם פטר אדם, כן בהמה טמאה פטר בהמה טמאה. ועפ"ז ביאר הא דהק' הגמ' למסקנא וממאי דבשה, דהמקשה סבר דהי' בהמה טמאה לבהמה טמאה. וע"ז פליג רבא וס"ל שלא הי' הפקעת קדושה כמו באדם, אלא הי' דרך פדיון. אולם בהמשך צידד דאף לאביי הי' ע"י שה, דכיון דמצינו בתורה דשה ניתן תחת פטר חמור, א"כ הי' הפקעת הלויים בשה, דהא לא מצינו ענין של בהמה טמאה לפטר חמור. אך אפ"ה לא הי' דרך פדיון, דאם הי' דרך פדיון, א"כ לא הי' שייך לומר ק"ו מזה שלא יהיו בהמתם צריכים פדיון כלל, דאיזה ק"ו הוא זה, אלא דסבר אביי דמחמת קדושת הלויים יכולים בהמתן להפקיע קדושת בכור של ישראל, וא"כ שפיר אמרי' ק"ו לבכורים של עצמן (והכל בלא פדיון).**

(ב) **אלא אמר רבא, הכי קתני, כהנים ולויים פטורין ע"פ ע"פ מק"ו - כ' תוס' (סוד"ה אם) דסברת רבא הוא דדוקא באדם, שקדושת לוי' גורמת הפקעת בכורה, בזה שייך לעשות ק"ו, אבל בבמה, שאין קדושת השה של לוי' גורמת הפקעת בכור בהמה, דאין בו קדושה, לא שייך למיעבד ק"ו. וע' בשיעורי הגרי"מ פיינשטיין (ס"ט), שביאר דכוונת תוס' הוא דכיון שאין שייכות בין קדושת לוי' להא דהיו פודין בהמת ישראל ע"י בהמתם, לא הוי אלא דין מיוחד לאותה שעה, ולא שייך ללמוד ממנה לדורות, וגם לא שייך לעשות ק"ו מזה. ורק בנוגע לבכור אדם, דלא הי' רק מגזה"כ גרידא של קח את הלויים, אלא דחזינן מדין קח את הלויים דקדושת לויים מפקיע קדושת בכורה, א"כ כיון דקדושת לויות פוטרת מדין קח את של ישראל, ק"ו דמפקיעה דין בכורה של לויים עצמם, וגם זה שייך גם לדורות. ואביי ס"ל דכיון דאמרה תורה דיכולין**

שיש דין בכהונה שלהם שיש להם גם דין לויים, אבל באמת אינם לויים כלל. והק', דא"כ מה תי' הגמ' דכ"ד מקומות נקראו כהנים לויים, הא סכ"ס אינם בכלל לויים, רק שיש להם דינים כמו לויים, וא"כ לא יהי' שייך לומר דהוקשו לויים זה לזה, וצ"ע.

(י) **נאמר כסף לדורות ונאמר שה לדורות, וכו'.** ע' בחי' הגרי"ז דהוכיח מכאן דדין כסף של אותו דור לא הי' דין כסף כמו בכל הדורות, שהרי מקשינן הכא שה דשעה לשה דדורות, ודין שה דשעה לא הי' דין שה לדורות, וא"כ, אם מקשינן שה לכסף, ע"כ היינו משום דגם כסף דשעה לא הי' כמו כסף דדורות, אלא דין מיוחד הוא.

(יא) **אף אנן נמי תנינא, ופודה בו פעמים הרבה-פרש"י,** דהיינו שאם חזר וקנאו מיד הכהן לאחר שנתנו לו, חוזר ופודה בו פטר חמור אחר. אבל תוס' פי' בשם ר"ת דמיירי בספק בכור, דהספק נשאר תחת ידו של הישראל, ובה אמרי' דיכול לפדות כמה פעמים מספק. וכ' **הקהלות יעקב** (ג') דס"ל לרש"י דכיון שהוא ספק ממונו של כהן, א"כ אין הישראל יכול לחזור ולפדות בו. וביאר דמחלוקתם הוא, דס"ל לרש"י דכל הזוכה ממונא מכח מוחזק, א"נ מכח חזקת מר"ק, אינו נחשב בעליו בהחלט, דבאמת גוף הדבר ספיקא הוא, רק דא"א להוציא מתחת ידו מספק, אבל שם בעלים לא חל עליו, וא"כ אינו יכול להתפסו עוד פעם בפדיון פט"ח, דשמא אינו בעליו. אבל דעת ר"ת הוא דכל שזכה מכח מוחזק, רחמנא זיכה לי' בתורת ודאי, ונעשה בעלים גמור, וא"כ ה"ה דחוזר ופודה בו.

(יב) **ר' יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר ור"ל וכו'.** ע' בראשית בכורים שהק' דמאי דהוה הוה, וע"ש מה שהאריך לפרש נפק"מ בזה למעשה.

(יג) **בר שנה בר מיעבד עבודה הוא- ע' במקור ברוך** (גינצבורג, סי' א'), שכ' להוכיח מכאן דקטן כשר בעבודה בבמה, דאם הי' פסול, הו"ל להגמ' לומר בפשיטות דקטן פסול, אלא משמע דבעצם כשר, רק דאין בר שנה ראוי לעבודה בפועל.

(ד) **לוי' שילדה, בנה פטור מחמש סלעים- ע' במשך חכמה** (פ' במדבר, על הפסוק פקוד כל זכר לבני ישראל), שכ' לחדש דמה דבן לוי' פטור מפדיון הבן, זהו רק לאחר דור המדבר, אבל בדור המדבר, דהנקבות נולדו קודם שנתקדשו שבט לוי, שפיר הוי בנה חייב, דלא נתקדשו במדבר אלא הזכרים, וא"כ נקבה שנולדה מקודם לא היתה קדושת לוי', וא"כ לא בא בנה מרחם לוי', וא"כ נתחייב בפדיון הבן.

(ז) **בפטר רחם תלה רחמנא- הק' הראשית בכורים,** הא קיי"ל דמתייחסים אחר האב, וא"כ מה יהי' הביאור בהא דלענין פדיון הבן הולכין אחר האם. וביאר ע"פ מש"כ האבני נזר דמה דאמרי' דעובר במעי זרה זר הוא, היינו משום דמה דקיי"ל דייחוס הולך אחר האב, היינו רק לאחר שנולד כבר, שכיון שהאב והאם שניהם הולידו אותו, אז אלים כח אב כמו כח האם, אבל במעי האם, שהיא אמו מחמת עכשיו, ולא רק שעוברתו כבר, ע"כ אלים אז כחה מכח האב. ומזה הטעם בן לוי' פטור, אף שאביו ישראל, משום דבכורה תלוי בפטר רחם, ובשעת הלידה הרי האמה נחשב אמו טפי מהאב נחשב אביו, לפי שהייחוס תלוי במה שנעשה עכשיו, ולא רק במה שהי' כבר.

(ח) **כהנים מנלן- הק' בהערות להגרי"ש,** הא אלעזר ואיתמר היו באותו מנין, וא"כ מהו קו' הגמ' כהנים מנלן, הרי זה הי' דין מיוחד רק באהרן שלא הי' חשיב בהמנין. וצידד דאפשר דקו' הגמ' הוא לגבי אהרן עצמו, אם הי' לו פטר חמור, מהכ"ת שלא יהי' צריך פדיון, אבל לשון רבים "כהנים" לא משמע כן. עוד תי' דמיירי באלעזר ואיתמר שלא הי' להם שה, או לבניהם פחות מבן חודש, דלא שייך תי' הגמ' דלויים הוקשו להדדי, שהרי לפי קו' הגמ' לא היו לויים.

(ט) **בכ"ד מקומות נקראו כהנים לויים- הק' בשיעורי הגרי"מ פיינשטיין** (ע"ג), הא כ' בחי' הגר"ח (אי"ב ט"ו, ט') לייסד דמה דאמרי' דכהנים בכלל לויים הם, אין הביאור שהם נכללים ג"כ במשפחת הלוי', ורק שג"כ כהנים, אלא דכהנים גרידי הם ולא לויים, רק

יד) אלא אי אמרת דפסק קדושתיהו, הנך
דמעיקרא נמי, פקעה קדושתיהו, ואידך,
דקדוש קדוש, וכו'- ע' באתוון דאורייתא
(כלל ט', אות א'), שכ' לפרש מחלקותם, דר'
יוחנן ס"ל דיש ללמוד הפקעת חלות דמכבר
מהמנעת חלות מחדש, וע"כ אילו לא קידשו
בכורות במדבר הי' ראוי שתופקע שם קדושת
הבכורים שיצאו ממצרים ג"כ, ור"ל ס"ל
דנהי דקדושת בכורה אינה חלה מחדש
במדבר, עכ"ז מכבר קדוש ואין קדושתו
נפקע.

טו) ואידך, דקדוש קדוש- ע' בראשית בכורים
דתמה דהא קיי"ל דקדושה לא פקע בכדי,
ע"ש שהאריך בזה, וע' עוד בהערת להגרי"ש
דעמד בזה, ע"ש מה שביאר.